

Еста Кнутсон

Пелле Безхвостий у школі

Повість-казка

Перший розділ

Кіт на катедрі

Як і більшість дітей старшенького віку, Біргітта й Улле, звичайно ж, ходили до школи. Щоправда, не до однієї, адже Біргітта відвідувала школу, де навчались самі дівчатка, а Улле — ту, де самі хлопчики.

Часом Пелле Безхвостий проводив до школи Біргітту, а часом Улле, але ніколи не підходив до самої школи, оскільки вважав, що краще йому туди не потикатися.

А якось Улле сказав Пелле:

— Сьогодні ти підеш зі мною до школи.

Він не поцікавився, що думав про це Пелле, а запхнув його собі в сумку й поніс до класу.

— Знаєте, що в мене в сумці? — спитав Улле в своїх товаришів.

— Там щось ворухиться, — сказав хлопчик, якого звали Гокан.

— То щось живе? — спитав другий, якого звали Фольке.

— Може, щось небезпечно? — з острахом спитав третій на ім'я Аксель (втім, його дражили маминим синком).

Улле відкрив сумку, і з неї вистрибнув Пелле Безхвостий.

— Який негарний кіт! — сказав Гокан. — У нього навіть немає хвоста!

Горопашний Пелле намірився знов залізти в сумку.

— Що ти з цим котом збираєшся робити? — спитав Фольке.

— Я просто хотів його вам показати, — відповів Улле. — Та якщо він вам не до вподоби, то засуну його в сумку та й усе.

— Ні, ось що, — озвався Гокан. — Засуньмо його не в сумку, а в катедру. Ото буде сміхота!

Тієї миті задзеленчав шкільний дзвоник, і Гокан схопив Пелле, поніс до вчительської катедри. Тоді підняв покрішку, запхнув Пелле всередину й закрив її.

Та ось до класу зайшов учитель. Мав бути урок біології. Може, ти не дуже знаєш, що таке біологія, то я тобі поясню: на уроках біології вивчають геть усе про тварин, про квіти, про все те, що живе й росте. — Так от, сьогодні ми поведемо мову про собак, — почав учитель.

Пелле не стримався і засичав у катедрі.

— Що це таке? — спитав учитель.

Хлопці захихотіли.

— У класі має стояти тиша, — нагадав учитель. — Так от, як я вже казав, сьогодні ми поведемо мову про собак.

Тепер уже Пелле сердито занявчав.

— Що це таке? — спитав учитель. — Хто в класі вищить?

Хлопців, здається, це не засмутило, і вчитель розгнівався.

— У класі має бути порядок, — провадив далі він. — І я більше не бажаю чути ніякого шуму.

Тоді запала повна тиша.

— От і гаразд, — сказав учитель. — Отже сьогодні ми поведемо мову про собаку — нашого доброго, найкращого з усіх тварин друга...

Тепер Пелле, що сидів усередині катедри, почав щосили мурчати й плюватися. Здавалось, мовби то десять кравчиків разом заходилися попльовувати на свої розпалені праски.

— Та годі вже! — скрикнув учитель і вдарив кулаком по катедрі. — Хто з вас подає ці звуки?

Усі мовчали.

— Якщо винуватець не зізнається, то цілий клас отримає догану, — сказав учитель.

Ніхто не ворухнув і пальчиком.

— Ну, що ж, тоді я запишу до класного журналу догану цілому класові, — сказав учитель, відкриваючи кришку катедри, щоб узяти журнал.

Можеш собі уявити, як він злякався, коли з катедри вискочив Пелле Безхвостий! Кіт так розгнівався на старенького вчителя, який безугаву торочив про собак, що вкусив його прямісінько за носа, і вчитель упав навznak. Пелле мерщій кинувся тікати з класу, але що тоді там зчинилося! Хлопці з галасом та криком стали його ловити, одначе Пелле втік, бо хтось під час тієї бучі відчинив двері. Потім Пелле побіг дорогою просто додому й поклав собі, що більше ніколи не піде з Улле до школи.

А от Улле та всі його однокласники отримали догану. Учителеві пригода з котом аніскілечки не сподобалася.

Другий розділ

Тепер буде котяча школа!

Наступного дня Пелле Безхвостий здибав біля річки лиходія Монса, Біла та Була. Вони стояли там і дивились, як перед водоспадом унизу танцювали крижини.

— Добридень, — привітався Пелле. — Що — стоїте й дивитеся?

— Саме так, — відповів Монс. — І часом махаємо своїми хвостами.

— А в тебе немає чим, — докинув Біл.

— Ти безхвостий, — додав Бул.

— Зате вчора я був у школі, — похвалився Пелле.

— У школі? — роздратовано перепитав Монс. — Наскільки я знаю, у нашому місті немає жодної котячої школи. Стара Майя з Соборної Вежі хтозна-коли мала одну, але її закрили, бо останнім часом туди не приходив жоден кіт.

— Я був не в котячій школі, — сказав Пелле, — а в школі для хлопчиків. У школі Улле.

— І, звичайно ж, ти там нічим не відзначився, — глумливо кинув Монс.

— Е ні, відзначився, — відповів Пелле. — Я сичав, коли вчитель забалакав про собак.

— Може, він балакав про Макса? — сердито спитав Монс.

Пелле облизався.

— Тепер тебе зачепило за живе — вів далі Монс. — Але якщо ти спілкуєшся з Максом, то чого ж тобі сичати, коли заходить мова про собак?!

— Макса Такс, — докинув Біл.

— Вона з хвостом, — додав Бул.

— Мабуть, я туди ще піду, — сказав Пелле.

— Напевно, підеш, — хмикнув Монс. — Ходи до школи, щоб нам тебе не бачити!

«Треба дати якусь нищівну відповідь», — подумав Пелле, але, як завжди, не зміг знайти підходящих слів, тож подався своєю дорогою, поки Монс, Біл і Бул од реготу надривали животи.

І тільки Пелле зник з очей, як Монс сказав:

— У мене з'явилася ідея!

Біл і Бул закивали головами — здавалось, ніби то в них з'явилась якась ідея.

— Увечері нам треба зібратися у мене вдома, — сказав Монс. — Ми заснуємо в нашому місті нову котячу школу!

— Мабуть, нам не треба буде туди ходити, — докинув Біл.

— Мабуть, ми весь час будемо на канікулах, — додав Бул.

— Замовкніть! — гримнув Монс. — А зараз допоможіть мені позгукувати всіх котів, яких ми знаємо, на збори до мого підвалу. Почнемо о сьомій годині вечора.

* * *

Звичайно, увечері на зборах головував Монс.

— Я маю ідею, — повідомив Монс. — У нашому місті треба заснувати котячу школу.

— Що-що? — перепитала Стара Майя з Соборної Вежі. — Котячу школу?

— Атож, котячу школу, — докинув Біл.

— Правильно, котячу школу, — додав Бул.

— З цим ніколи не щастить, — сказала Стара Майя. — Я колись мала котячу школу, і вона виявилася збитковою. Жоден кіт її не відвідував.

— А тепер відвідуватимуть, — сказав Монс і вдарив лапою по столу. — Я це допильную. Ви ж украй неосвічена публіка.

— Це мене не стосується, — заперечив Фрітц. — Я знаю, як звали мого тата, діда й прадіда по батькові, так що я освічений.

— Нас не цікавить, як звали твоїх батьків, — сказав Монс. — А чи знаєш ти, скільки буде два додати три?

— Чотири, — відповів Біл.

— Правильно, — додав Бул.

— Два додати три буде п'ять, — відповів Фрітц. — А мого прадіда по батькові звали Фріссе, він мав у Фрідгемі перукарню.

— Ну, а мені ходити до школи ніколи, — залебеділа Фріда, — бо ж я мушу глядіти Веселуна. Але я залюбки віддам до школи Фрідольфа, Фрідольфіну та Фрідолін, тільки якщо вчителька буде до них справедлива. Оскільки мої діти надзвичайно вразливі, то я прошу на це зважити.

— І ми вразливі, — докинув Біл.

— Страшенно вразливі, — додав Бул.

— Нікого не обходить, які ви, — відрубав Монс. — Хоч би там що, а вам потрібно ходити в школу.

— А вчителем будеш ти? — спитав Рікард із Рікомберга.

— Власне кажучи, я міг би ним бути, — відповів Монс, — бо я найкращий кіт у місті. Та мені й самому треба трохи посидіти за шкільною партою, щоб подати гарний приклад іншим.

— Але ти вже, мабуть, усе знаєш? — спитала Фріда.

— Аякже, — відповів Монс, — однак я хочу показати, що не боюся ходити в школу.

— Ну, а хто ж тоді буде вчителем? — спитав Мурре зі Скуґстібле.

— У мене є родич, якого звати Конрад, — відповів Монс. — Він мешкає не в нашому місті, та якщо ми його попросимо, то він сюди приїде. Конрад суворий, але справедливий. Мені здалося, що він міг би працювати у школі вчителем.

— Чи він охайний? — спитала Ґуллан з Аркадії.

— Це не має значення, — суворо сказав Монс. — А втім, охайний. Він схожий на мене.

— Він схожий на нас, — докинув Біл.

— Ми охайні, — додав Бул.

— Ну, то чи всі ви ходитимете до школи? — спитав Монс.

— Та бачиш, усе-таки я маю хлів, — сказав Мурре зі Скуґстібле.

— Там ти багато не навчишся, — відрубав Монс. — Краще відвідай школу, інакше матимеш справу зі мною.

— Тепер у нас і в школі пахнутиме хлівом? — спитала Фріда.

— Навчання починається в понеділок, — оголосив Монс. — Я надаю під шкільне приміщення цілком безкоштовно свій підвал. Перекличка буде о дев'ятій.

— А якщо комусь стане нудно, то можна буде піти звідти? — спитала Ґуллан з Аркадії.

Третій розділ

Конрад проводить перекличку

У понеділок о дев'ятій годині в Монсовому підвалі зібралося немало котів. Пелле також прийшов (Монс запросив його персонально, і Пелле вирішив, що йому, напевно, не завадить трохи підучитися).

І ось з'явився Конрад. То був здоровенний рудий кіт із розкішними вусами. Навіть на вигляд він був якийсь недобрий. За Монсовою вказівкою усі коти йому вклонилися.

— Добридень, — привітався Конрад. — Ну, ви поприносили плату за півріччя?

— Плату за півріччя? — перепитав Пелле. — Що це таке?

— Дотримуйтеся в класі тиші, — сказав Конрад. — Плата за півріччя означає, що кожен із вас повинен заплатити мені три салаки. Щоправда, Монс не платитиме, бо він надав приміщення. А от той, хто запитував, заплатить шість.

— Мені самому треба заплатити шість салак? — перепитав Пелле, і в правому оці в нього виступила сльозина.

— Дотримуйтеся в класі тиші, — нагадав Конрад. — Заплатиш, оскільки ти весь час заважаєш. А тепер зробимо перекличку. Монс тут?

— Так, учителю, — відповів Монс.

— Ти великий і красивий кіт, — вів далі Конрад. — І швидко й гарно відповідаєш. Ти — взірець для цілого класу, тож пильнуватимеш порядок. Далі: Бул та Біл.

— Ні, — вигукнули Біл та Бул.

— У чому річ? — здивувався Конрад. — Була та Біла тут немає?

— Ні, — відповіли Біл та Бул. — Нас звати Біл та Бул.

— Допомогатимете пильнувати порядок, — сказав Конрад. — Здається, вам можна довіряти.

— Авжеж, нам можна довіряти, — мовив Біл.

— Саме так, нам можна довіряти, — додав Бул.

— Рікард, — сказав Конрад.

— Тут, — відповів Рікард.

— Треба відповідати не тут, а я, — зауважив Конрад. — Повтори!

— Ти, — сказав Рікард.

— Ти безнадійний, — зробив висновок Конрад. — Але підемо далі. Наступний кіт — Мурре.

— Привіт, — сказав Мурре.

— Треба казати не привіт, а я, — поправив його Конрад.

— Он як, — буркнув Мурре.

— До речі, хто це так пахне? — спитав Конрад і принюхався.

— Це Мурре пахне хлівом, — залебеділа Фріда. — Хлівом із Скугстібле.

— Дотримуйтеся в класі тиші, — нагадав Конрад. — Фрітц!

— Він відбуває військову повинність, — відповіла Фріда. — А я тут зі своїми дітьми. Щодо Веселуна, то він замалий, тож не зможе сюди ходити, і тому скоро мені треба буде бігти додому глядіти його. А ще я хочу сказати, що мої діти страшенно вразливі, тож їх краще питати щось легке. Дякую, що вислухали, пане вчителю!

— Дотримуйтеся в класі тиші, — нагадав Конрад. — Я сам вирішую, що мені питати. Фріда!

— Я, це ж я щойно говорила, — сказала Фріда. — Хіба цього, пане вчителю, мало?

— Дотримуйтеся в класі тиші, — нагадав Конрад. — Фрідольф, Фрідольфіна й Фрідолін — це твої діти, так?

— Саме так, — відповіла Фріда. — Вони дуже вразливі. А у Фрідолін зараз перехідний вік, тож із цим можуть бути клопоти.

— Дотримуйтеся в класі тиші, — нагадав Конрад. — Гуллан!

— Ня-ав, — відповіла Гуллан з Аркадії, схиливши голівку набік.

— Нічогенька дівчина, — промимрив собі під ніс Конрад. І потім уже назвав Пелле.

— Я, пане вчителю! — чітко відповів Пелле.

— Кажи виразніше! — крикнув Конрад. — Між трьома словами треба глибоко передихнути: я... пане... вчителю! Повтори!

— Я... пане... вчителю! — повторив Пелле.

— Ти передихував надто довго, — сказав Конрад. — Здається, ти нетямущий!

— Звичайно, — широко посміхнувшись, мовив Монс. (Ти ж, мабуть, здогадався, що то Монс підказав Конрадові прискіпуватися до бідолахи Пелле).

Четвертий розділ

Урок арифметики

— Розпочнемо з лічби, — сказав Конрад. — Спершу спитаємо кота, що пильнує порядок. Отож, запитання важке: скільки буде один додати один?

— Два, — випалив Монс.

— Добре, — похвалив його Конрад. — Здається, ти свою справу знаєш. А тепер ти, Біле, скільки буде два додати два?

Біл зиркнув на Була, а Бул зиркнув на Біла.

— Чотири, — прошепотів Монс.

— Про які ти кажеш сокири? — спитав Біл.

— Сокири гострі, — мовив Бул.

— Підемо далі, — сказав Конрад. — Спитаємо у Фріди, скільки буде два додати три?

— Ну, я тут лише задля своїх дітей, тож мене, власне, немає, — сказала Фріда. — Жаль, що Фрітц відбуває військову повинність, а то він би відповів.

— Хіба не ясно, що два додати три буде двадцять три? — озвався Фрідольф.

— Дотримуйтеся в класі тиші, — нагадав Конрад. — Два додати три буде п'ять.

— Ми завжди так казали, — докинув Біл.

— Ти ба, які вони всі невігласи, — додав Бул.

— Фрідольфіно, а ти можеш сказати, скільки буде три додати три? — спитав Конрад.

Фрідольфіна зайшлася слізьми.

— О, вона дуже вразлива! — вигукнула Фріда.

— Може, нехай відповість хтось інший? — спитав Мурре.

— Не на це запитання, — сказав Конрад. — Але ти можеш відповісти, скільки буде три додати чотири.

— А чом би й ні, — відповів Мурре зі Скугстібле.

— На перерві нам треба провітрити приміщення, — озвалась Ґуллан. — Щоб вивітрився запах хліва.

— Звісно, любонько, — згодився Конрад. — А тепер, крихітко Ґуллан, може, скажеш, скільки буде три додати чотири?

— Мабуть, п'ять абощо, — відповіла Ґуллан.

— Саме так, — сказав Конрад. — Цілком правильно. Це справді буде сім.

— Але ж вона сказала п'ять, — зауважив Рікард.

— Дотримуйтеся в класі тиші, — нагадав Конрад. — Вона сказала п'ять абощо, і таким чином мала на думці сім. Тепер питаємо Пелле: скільки буде тридцять сім разів по шістдесят вісім?

Пелле обливав рожевого носа.

— Ну-у! — грізно наполягав Конрад. — Скільки?

— Від імені кота, що пильнує порядок, я мушу зазначити, що відповідати треба швидше, — сказав Монс.

— Правильно, — згодився Конрад. — Монс гарно пильнує порядок.

— Числа занадто важкі, — сказав Пелле. — Нехай пан учитель сам дасть відповідь!

— То ти вважаєш, що це вчитель повинен відповідати?! — закричав Конрад. — Ставай у куток!

— Та мені теж здається, що цікаво було б довідатися, скільки то буде, — озвалася Ґуллан.

— Ну, авжеж, я напевно можу сказати скільки, — мовив Конрад. — Немає в світі нічого легшого. Якщо хочеш знати, то це буде аж дев'ятсот шістдесят п'ять.

— Та ні! — крикнув Пелле. — Неправильно. Я підрахував на папері, що тридцять сім разів по шістдесят вісім буде дві тисячі п'ятсот шістнадцять.

— Дотримуйтеся в класі тиші, — нагадав Конрад.

— Але тут щось не так, — сказала Ґуллан. — Пелле має слухність, я бачу це з його папірця. Що ж ти за вчитель, якщо навчаєш помилок?

— Зараз нам ніколи про це розбалакувати, — роздратовано відрубав Конрад. — Тепер у нас буде гімнастика для хвостів!

— Е ні! — вигукнув Рікард. — Я теж сердитий. Ти задаєш запитання, на які сам не можеш відповісти. Що ж це таке?

— Важкий випадок, — мовив Біл.

— Це негарно, — додав Бул.

— Я забираю своїх дітей із цієї школи, — заявила Фріда.

— Ура! — вигукнув Фрідольф і в захваті перекинувся через голову.

— Мені цікавіше в своєму хліві, — сказав Мурре зі Скугстібле.

— Ходімо, Пелле, разом до кондитерської пані Ротстрем, — запропонувала Гуллан.

І тоді всі, крім Конрада, Монса, Біла й Була, покинули школу. Біл і Бул теж хотіли йти, та Монс схопив їх за барки.

— Ви все-таки мої помічники, — сказав Монс. — Тож повинні лишитися й підтримувати в школі порядок.

Та, либонь, не скоро там дійшло б до того, щоб підтримувати порядок, бо Монс і Конрад після всього затіяли бійку, почали сичати, дряпатися і добряче одне одного потовкли.

— Як у школі весело, — мовив Біл.

— Страшенно весело, — згодився Бул.

П'ятий розділ

У кондитерській пані Ротстрем

Монс аж кипів од гніву, що з котячою школою зазнав повного фіаско. (Тобі не здається слово фіаско потішним? Коли хтось зазнає фіаско, то це означає, що все закінчується погано). Щодо котячої школи, то й справді жаль, що з такої доброї ідеї вийшов пшик.

Проте Монс був не з тих, хто з першого разу здавався.

— Школа повинна бути, — сказав він.

— Два додати два буде дев'ятсот шістдесят п'ять, — докинув Біл.

— Саме так, — додав Бул.

Монс, Біл і Бул пили збиране молоко в кондитерській пані Ротстрем на Горішній Замковій вулиці.

— Школа повинна бути, — повторив Монс. — Я дуже здивувався б, якби мені не сяйнула в голову ще блискучіша ідея.

— Яка ж? — в один голос спитали Біл і Бул.

— А ось яка, — відповів Монс. — Думаю, нам треба призначити Пелле Безхвостого учителем.

— Чудово, — докинув Біл. — Пелле добрий.

— І мудріший за нас, — додав Бул.

— Ну, не зовсім, — сердито сказав Монс. — Він пихатий, і ви повинні збагнути, що я призначаю Пелле учителем для того, щоб вибити з нього пиху.

Аж тут до кондитерської зайшли Пелле й Гуллан з Аркадії. Біл і Бул злегка випустили кігті.

— Зараз же поховайте кігті! — шепнув їм Монс. — Тепер нам із ним не треба заводитися.

— Хочете сісти біля нас? — голосно спитав Монс Пелле і Гуллан, а вигляд у нього був такий привітний, що Пелле неабияк злякався.

— Дякуємо, що питаєш, — відповів Пелле. — Та все-таки нам із Гуллан хотілося б посидіти удвох.

— Але ж ви можете посидіти удвох і згодом, а спершу посидьте трохи з нами, — запропонував Монс. — І я тоді подивлюсь, як ви питимете вершки кожен зі свого блюдця. Або удвох з одного.

— О, дякую, — відповів Пелле. — Ми з Гуллан залюбки п'ємо з одного блюдця.

— А я все-таки, Монсе, на тебе сердита, — сказала Гуллан. — Того дня в шкоді ти поводився по-дурному.

— Я оце подумав, що ми могли б трішки погомоніти про школу, — сказав Монс. — Нікуди правди діти — вийшло дуже негарно. А все через того дурня Конрада.

— Що бажаєте? — підійшовши, спитала пані Ротстрем.

— Звичайно, вершки, мабуть, закінчилися, тож візьмемо, напевно, молока, — сказав Монс.

— Та ні-і, — відповіла пані Ротстрем. — Вершків сьогодні в мене вдосталь.

— Он як, — мовив Монс. — Гм. Ну, тоді одне блюдо для Гуллан і Пелле.

— Велике чи мале? — спитала пані Ротстрем.

— Мале, — відповів Монс.

— Яка прекрасна сьогодні погода, — сказала Гуллан.

— Надзвичайна, — згодився Монс. — Так от, про школу. Конрад, як було сказано, нікудишній учитель. А знаєте, хто міг би бути замість нього?

— Ти, — відповів Пелле.

— Ну, таке, звісно, можна припустити, — сказав Монс. — Та я маю іншу пропозицію. Нашим учителем будеш ти, Пелле.

— Я? — збентежився Пелле. — Ти думаєш, я зумію?

— А чого ж? Я вірю в це, — відповів Монс. — Звичайно, ти буваєш пихатий, але дурнем тебе не назвеш. Адже усі в школі помітили, як ти швидко полічив і назвав те важке число. І всяке таке.

— Авжеж, я дещо вмію, — сказав Пелле. — У мене вдома Біргітта завжди учить уроки вголос, а я слухаю і всяке таке хапаю на льоту. Ти, скажімо, знаєш, коли був підписаний мир у Бремсебру?

— Як було сказано, — провадив далі Монс, — з тебе вийшов би прекрасний учитель, і я думаю, що цілий клас від тебе буде в захваті.

— О так, Пелле, тобі треба стати учителем, — мовила Гуллан. — І ставити мені легкі питання!

— Але, напевно, не годиться мати ніяких улюблених учнів, — висловив сумнів Пелле. — Навіть якщо їх звати Гуллан.

— Я впевнений, що ти будеш справедливим, — сказав Монс. — А знаєте, чого я так клопочуся знов заснувати школу?

— Ні-і, — відповіли коти.

— Так от, сьогодні вранці я почув, що собаки в околиці Чорного Струмка мають власну школу, де вчителює такса Югансон, і, мабуть, сором було б нам, котам, пасти задніх.

— О, ти маєш слухність, — мовила Гуллан. — Тобі треба стати вчителем, Пеллусику!

— Як це ти його назвала? — наморщивши носа, спитав Монс.

- Всього-на-всього пестливим іменем, — відповіла Гуллан.
- Ну що ж, коли ви цього так хочете, то я, мабуть, спробую вчителювати, — збентежено мовив Пелле.
- Гаразд, — сказав Монс. — Тоді я знов позгукую всіх школярів до свого підвалу. Може, на суботу?
- Я дуже старатимусь, — пообіцяв Пелле.
- У тебе неодмінно вийде, — підбадьорила його Гуллан.
- Ну, тоді бувайте, — сказав Монс. — Ми з Білом та Булом маємо йти — ще багато чого до суботи треба влаштувати.
- Тільки заплатіть, — біля столика стояла пані Ротстрем, простягнувши до Монса лапу.
- Надішліть рахунок до головного управління народної освіти! — вигукнув Монс. — Смачного!

Шостий розділ

Пелле стає вчителем

Монсові справді хотілося до суботи гарно приготуватися. Цього разу він вирішив відкрити справжню школу, тож придбав чорну дошку, крейду й ганчірку, а з кількох старих коробок з-під цукру стулив щось на зразок катедри для вчителя. Доп'яв і якогось дзвоника та указку, а в бачку для сміття викинув невеличкий глобус. Звісно, побитий, але все одно глобус. Атож, це мала бути справжня, чудова котяча школа!

Коти прийшли до школи з великими сподіваннями. їм, звісно, було цікаво, чи впрається Пелле в ролі вчителя.

— Так от, навряд чи треба робити перекличку, — ступивши до класу, мовив Пелле. — Бо я усіх знаю. Мені приємно, що вас так багато сюди прийшло. Он і Фрітц тут.

— Так, його були призвали до війська, а потім відкликали назад, — залебеділа Фріда. — Скажіть, пане учителю, можна мені прочитати вірш?

— Трішки згодом, — відповів Пелле. — Не треба парка парити.

— Учитель повинен сидіти на стільці біля катедри! — закричав Монс. — Я дістав його спеціально для учителя.

— О, дякую, — мовив Пелле. — Це просто здорово! Конрад такого не мав.

— Але стережися стопок, які ми з Монсом поклали на стілець, — вигукнув Біл.

— Ми поклали на стілець стопки! — додав Бул.

— Телепні! — заревів Монс і вліпив їм обом по лящу.

— Що це в класі за галас? — спитав Пелле. — Зараз вам треба заспокоїтися.

— Ге-ге, Монс б'ється! — заверещав Біл.

— Усе-таки то він придумав із тими стопками, — заверещав Бул.

— Вони звуться кнопки, — поправив Пелле, — і на стільці вони опинились чисто випадково.

— Атож, — сказав Монс. — Не можу збагнути, як вони туди потрапили.

Біл поривався ще щось додати, та Монс затулив йому рота лапою.

— Можна мені прочитати вірш? — спитала Фріда.

— Зараз, люба, — відповів Пелле. — Та спершу маємо зробити дещо інше.

— Я хочу на перерву, — озвався Рікард із Рікомберга.

— І я, — мовив Мурре зі Скуґстібле.

— Спершу нам треба провести урок, а тоді у вас буде перерва, — відповів Пелле.

— Ану, зараз же сідайте слухати урок! — нетерпляче вигукнув Монс.

— Можна мені прочитати вірш? — спитала Фріда. — А то я його забуду.

— Ми хочемо мати перерву! — в один голос закричали Рікард і Мурре.

— Перерву! — підхопили Біл та Бул.

Аж тут у повітря полетів клопоть паперу. І ще один. А тоді ще один.

На бідолаху Пелле жаль було дивитися.

— Та все-таки ви, мабуть, трішки заспокойтеся, — сказав він і звів благальний погляд на Рікарда й Мурре.

— Перерва! — зарепетували Рікард, Мурре, Біл та Бул.

— Оце так порядочок! — насмішувато мовив Монс. А тоді крикнув: — Цитьте!

У класі враз запала тиша.

— Ну ось, будь ласка, — сказав Монс. — Звичайно, кіт, що пильнує порядок, повинен учителеві допомагати.

— Дякую тобі, ти молодець, — похвалив його Пелле. — А тепер, напевно, підучимо правопис.

— Чудово, — муркнула Фріда. — Тоді можна мені сказати слово, яке я знаю?

— Що то за слово? — спитав Пелле.

— Я.

— А як воно пишеться? — спитав Пелле.

— Я, — відповіла Фріда.

— Ну ж ти й розумничка! — похвалив її Пелле.

Фрітц, Фрідольф, Фрідольфіна та Фрідолін заплодували.

— Ви повинні гарно поводитися, — зауважив Пелле поважним тоном.

— Атож, ми з тобою цілком згодні, — озвався Монс.

— А тепер дозвольте мені вимовити слово, яке я знаю, — заявив Мурре зі Скуґстібле.

— Що то за слово? — спитав Пелле.

— Воно про вчителя, — відповів Мурре. — Ось те слово: Б-Е-З-З-Х-В-О-С-С-Т-И-Й!

Сьомий розділ

Найкраще і найгірше

У класі здійснювся страшенний галас.

Пелле постукав указкою по катедрі, а та указка розлетілась надвоє. (Адже Монс підлаштував так, що вона була переламана заздалегідь).

— Який злющий учитель! — крикнув Монс. — Таж він не розуміє класу! Якщо він гадає, що вчитель може розбивати указки, то помиляється!

— Конрад був кращий, — сказав Рікард із Рікомберга.

— Авжеж, він хоч не бився указками, — додав Мурре зі Скугстібле.

Коли указка переламалась, Фрідольфіна, з переляку сховавшись за Фрітца, зайшлася криком. Фрідольф і Фрідолін і собі зарепетували.

Сердешний Пелле чухав лапою голову й не знав, що вдіяти. Аж тут заволав Монс:

— Ану цитьте!

І враз запала тиша.

— Очевидно, я тут єдиний, хто може пильнувати порядок, — сказав Монс і розглянувся праворуч і ліворуч.

— Нехай учителем буде Монс, — зауважив Мурре.

— Але ж він сам намовив мене вчителювати, — нагадав Пелле.

— Ну, я навіть уявити не міг, що ти будеш настільки поганим учителем, — сказав Монс.

— Зараз ти лихий, — озвалася Гуллан з Аркадії.

— Лихий? — перепитав Монс. — Аніскілечки! Хіба не сором за учителя, що не може втримати в класі порядок? Якщо в класі галасують, то винен учитель.

— Чи можна тепер мені прочитати свій вірш? — спитала Фріда.

— Так, напевно, можна, — відповів Пелле. — Ти сама його написала?

— Ні, — відповіла Фріда. — Мені його дав...

— Сама! — вигукнув Монс. — Вона сама його написала. Тільки трішки цього соромиться.

— Ось я зараз його згадаю, — сказала Фріда. — Вірш називається «Найкраще і найгірше». Тут кілька строф.

— Стань за катедру й прочитай його перед цілим класом, — загадав їй Пелле.

Фріда зійшла за катедру й почала:

— Найкраще і найгірше.

Тоді хихикнула й повела далі:

— Найкраще у житті — теплесенький камін.

— Найгірше — то свиня, брудна з усіх сторін.

— Браво! — вигукнув Фрітц і заплескав лапами.

Фріда проказувала далі:

— Найкраще у житті — вершків смачних ковток,

— Найгірше — це як пес примчить у наш садок.

— Найкраще у житті — теплесенький камін...

— Ти це вже читала, — сердито урвав її Монс.

— Звичайно, — згодилася Фріда. — А далі так:

— Найгірше — це як пес примчить у наш садок...

— Ти знов збилася! — крикнув Монс.

— Ні, я все знаю, — заперечила Фріда.

— Найкраще в світі — шур, гладезний, мов кабан,

А такса Макс потворна, як шкарбан.

Пелле облизався.

— Ану послухаймо ж останню строфу! — вдоволено мовив Монс.

— Атож, — сказала Фріда.

— Найкращий в світі Пелле без хвоста,

А Монс найгірший поміж нами неспроста.

Усі, крім Монса, засміялися, Пелле також. Монс підвівся — вигляд у нього був неймовірно розлючений.

— Ну й дурепа! — сказав Монс Фріді. — Таж ти неправильно прочитала! Це я маю бути найкращий, а Пелле найгірший.

Фріда збентежилася.

— Даруйте, — мовив Пелле. — Але як ти, Монсе, міг знати, про що йдеться у вірші, який Фріда сама написала?

— Еге ж, це справді дивно, — сказала Гуллан з Аркадії.

— Ця школа більше не протримається ані секундошки! — скрикнув Монс. — Що за неподобство — єдина в місті котяча школа й таке нікчемне викладання! — І Монс, перетнувши класну кімнату, вистрибнув у віконце.

За мить почувся гучний плюскіт і несамовите виття. Монс звалився просто в балію з водою! Напевно, тобі цікаво, чого воно так вийшло. Тоді я розкажу.

Так от, Монс звелів кільком лихим котам (я гаразд не пригадую їхніх імен), щоб вони, поки йтиме урок, поставили під віконцем балію з водою. І ті лихі коти послухалися Монса й поставили. Монс розраховував, що учитель, цебто Пелле, після уроків перший стрибатиме у вікно, а натомість сам опинився в балії, бо так розлютився, що геть про неї забувся.

Та мені здається, ти не заперечуватимеш, щоб Монс трохи змок. Сам Пелле Безхвостий не заперечував.

Восьмий розділ

Замкнений у кошику

Одного чудового липневого дня Пелле разом із Біргіттою, Улле та їхніми мамою й татом поїхав на летовище Бромма, що неподалік від Стокгольма. Звідкілясь прилітав їхній добрий приятель, і їм треба було його зустріти.

Пелле раніше вже бував на летовищі, тож він анітрохи не злякався ревища літаків, а спокійнісінько сидів і вилизувався. Та невдовзі йому довелося задуматись. Просто на нього мчав здоровенний розлючений пес, а з рота в нього звисав, схожий на великий біфштекс, язик. Навряд чи хтось із котів дуже любить собак з висолопленими, схожими на біфштекс, язиками, тому Пелле зметиковав, що неодмінно треба кудись відскочити. Але куди? Ага, ондечки кошик, напханий якимись пакетами. «Застрибну між пакети», – подумав Пелле та й застрибнув.

Собака не помітив, де подівся Пелле, і ошелешено завмер на півдорозі. «Стій собі крячком, – подумав Пелле. – А я сидітиму в кошику, аж поки ти підеш».

Проте Пелле ще довго довелося сидіти в кошику, набагато довше, ніж він збирався.

Кошик накривався, бо то був саме з тих кошиків, що мають накривку. Раптом прийшов якийсь дядько, закрив накривку, і в кошику зробилося темно, як у тунелі. Далі Пелле не збагнув, що сталося. Він трохи занепокоївся: безперечно, його хтось несе. Потім почувся страшенний гул і Пелле зрозумів, що кошика занесли в літак. А коли загуло ще дужче, Пелле схилило на сон, і врешті-решт він заснув. Прокинувся Пелле лише тоді, як хтось підняв накривку.

– Ой! – скрикнув той самий дядько, що закрив кошика в Броммі. Він неабияк здивувався, коли Пелле виткнув з-під пакета голову й голосно занявчав.

Тоді ще котрийсь дядько озвався якоюсь іноземною мовою. Правда, мова видалась Пелле не зовсім чужою, деякі слова він зрозумів, тож уторопав, що дядьки говорили про нього й не надто тішились своєю знахідкою в кошику. То спонукало Пелле зробити стрімкий стрибок і, перше ніж хтось щось удіяв, за ним і смуга лягла.

Це також було летовище. Тут майоріли червоні стяги з білими хрестами.

«Який у них святковий вигляд, – подумав Пелле. – Цікаво, я в Єгипті, в Китаї чи в Ісландії?».

Він рушив уперед і скоро вже переконався, що прилетів до великого міста. Очевидно, до якогось веселого міста.

Зроду Пелле не бачив такого моря знамен і такої маси радісних людей. Сяло сонце, а прохолодні літні вітри освіжали вулиці.

Трамваї були мусянжової барви й геть набиті людьми. О, люди товпилися не лише в трамваях, вони висіли й на сходинках за дверима. І велосипедів там було вдосталь — чорних, з високим кермом, а велосипедисти їздили з випростаними спинами — чисто вам виряджені лакеї.

«У нас велосипедисти так спин не випростують», — подумав Пелле й завернув за ріг будинку ліворуч. Там він наткнувся на якогось kota чорної-пречорної масті з білою манишкою на грудях і білими лапами.

Дев'ятий розділ

Єспер у Копенгагені

Чорний кіт проторохтів довгий потік пишномовних слів, з яких Пелле мало що втямив. Проте він вважав за краще відповісти, тож мовив:

— Авжеж. Та однак я йшов правильно.

— Он як, то ти швед, — сказав кіт. — Ти, любий dreng, [1] швед.

— Наймит? — перепитав Пелле. — Е ні, я міський кіт і мешкаю в оселі, хоча знаю деяких котів, яких можна було б назвати наймитами. Наприклад, Мурре зі Скугстібле. Він завжди пахне хлівом.

— Послухай-но мене, — сказав чорний кіт добірною шведською мовою. — Моя мама народилася в Мальме, тож і я трохи вмю по-шведському. А dreng у перекладі з данської означає хлопчик. У цій країні ми маємо правосторонній вуличний рух, цебто ти до рогу йшов неправильно.

— То виходить я в Данії? — здивувався Пелле.

— Ти мене насмішив, — засміявся кіт. — Невже не знаєш, де ти є?

— Ну, тепер, як ти сказав, то знаю, — відповів Пелле. — Але досі сумнівався, чи я в Японії, чи в Гренландії.

— Усе-таки в тебе курячий розум, — сказав чорний кіт і трохи позадкував. Здається, він щось запідозрив.

— Може, й так, — згодився Пелле, — але ж я прилетів сюди в накритому кошику. — І він розповів котові все, як було. — Якби ти знав, який я радий, що опинився в Данії, — завершив свою розповідь Пелле.

— Так, я тебе розумію, — відповів кіт, — адже в цій невеличкій країні кожен мріє побувати. Особливо тепер, коли ми позбулися котів-чужинців.

— Яких це котів-чужинців? — спитав Пелле.

— О, кілька років тому до нашої невеличкої чарівної країни прибула ціла орда незграбних, бридких, дурних і потворних котів. Вони тільки вчиняли бійки і нахабно з'їдали нашу салаку чи наші flode.[2]

— Вибач, — перебив його Пелле, — але, здається, поплавець використовують тоді, як ловлять рибу. Принаймні, так робиться у нас у Швеції.

— Flode — це вершки, — вів далі кіт. — До речі, ці данські flode таки непогані.

— То ви спекалися тих лихих котів? — спитав Пелле.

— Так, нарешті спекалися, — відповів чорний кіт.

— А як? — поцікавився Пелле.

— Дуже довго розповідати, — відповів кіт. — У кожному разі вони тепер далеко, і нам треба пильнувати, щоб знов не повернулися. Та біда в тім, що кілька данських котів, ставши на їхній бік, допомагали чужинцям здійснювати колотнечу. Ми називаємо їх кіссінгами[3] і, на своє щастя, майже всіх половили, хоча один і досі на волі. Його звати Серен Серенсен.

— А тебе як звати? — спитав Пелле.

— Єспер, — відповів кіт і зі скрипом позіхнув.

— А мене Пелле, — відрекомендувався Пелле.

— А те, що я розповів, тобі може згодитися, — мовив Єспер. — І дослухайся до моєї поради: якщо здибаєш десь Серена Серенсена, то будь із ним обережний.

— Напевно, він схожий на лиходія Монса, — сказав Пелле.

— Ти, може, хочеш трохи оглянути місто? — спитав Єспер.

— Залюбки, — зрадив Пелле. — Мені кортить побачити ті flode, чи як ти там казав звуться по-вашому вершки?

Десятий розділ

Пан Расмусен, королівський придворний постачальник

— Це головна вулиця, що зветься Стрегет, — сказав Еспер. — Вона в'ється, мов гадюка, поміж площею Ратуші та Новим Королівським Майданом.

— А та гадюка часом не кусається? — спитав Пелле.

— Та ні, — відповів Еспер. — Але гляди, щоб люди не відтоптали тобі пальців.

— Що то там за крамничка? — поцікавився Пелле.

То був автомат. Люди кидали в шпарину монету, а з крана в склянки наливався сік.

— У них немає молока або вершків? — пошепки спитав Пелле.

— Ні, тут немає, — відловів Еспер. — Але як прийдемо до пана Расмусена, то, мабуть, кожен із нас отримає блюдце вершків.

— Хто такий пан Расмусен? — спитав Пелле.

— Власник крамнички на вулиці Дроннінген Твергаде, — відповів Еспер.

— Ти хочеш сказати на Дроттнінген?[4] — перепитав Пелле.

— Раз я кажу Дроннінген, то так воно і є, — відрубав Еспер. — До речі, пан Расмусен — придворний королівський постачальник.

— А що то означає? — поцікавився Пелле.

— А то означає, що Амалія з замку Амалієнборг, цебто одна з тих кицьок, які мешкають у королівському палаці, щодня навідується до пана Расмусена пити flode. Може, нам пощастить її там здибати. Але пам'ятай, що вона дуже вродлива, тож тобі треба буде їй поклонитися і опустити хвоста, якщо ти... ага, ну, звісно, тобі, напевно, досить буде поклонитися!

Новий Королівський Майдан був широкий і гарний, а посеред нього стояв кінь, на якому сидів король. Пелле хотів зловити якогось горобчика, та в нього не вийшло.

— Ти ба, які ці данські пташки моторні, — сказав Пелле й облизався.

— А може, то шведські коти такі неповороткі, — засміявся Еспер.

Вони дійшли до вулиці Дроннінген Твергаде й побачили на тротуарі дядька, геть схожого на колобок. Він тримав руки за спиною, його живіт облягав

білий фартух, за вухом у нього стримів олівець, а на щоках кучерявилися вуса, що звалися баками. То був пан Расмусен: він стояв надворі, виглядав покупців і насвистував щось веселеньке.

— Ми з ним добрі приятелі, можеш мені повірити, — похвалився Єспер перед Пелле.

І, здається, так воно й було, адже як тільки пан Расмусен побачив Єспера, то схилювся до нього й погладив. А як зворушливо було дивитися, що такий дядько-колобок, як пан Расмусен, зробив неймовірне зусилля і схилювся, аби лише погладити маленького котика! Пан Расмусен погладив ще й Пелле, а потім сказав, що дасть їм flode, і відразу ж у його невеличкій затишній крамничці з'явилися вершки.

Коли Пелле з Єспером їх наминали, зайшла третя кицька — Амалія з замку Амалієборг. Вона була надзвичайно чиста, а на шиї мала нашійник кольору данського прапора, на якому висіла блискуча медаль.

Пелле вклонився так, що доторкнувся головою підлоги.

— Добридень, мої маленькі друзі! — привіталась Амалія. — О, яка спека, яка спека! А тут у пана Расмусена так прохолодно й гарно, так прохолодно й гарно!

— Вона має звичку повторювати слова, — шепнув Єспер до Пелле. — Це щоб ніколи не було тихо. Амалія обожнює правити теревені.

Єспер на повен голос запитав:

— Пані Амаліє, бажаєте трішки flote?

— Ні, дякую, ні, дякую, — відповіла Амалія. — Сьогодні в палаці мені дали дуже багато flote, сьогодні в палаці мені дали дуже багато flote... Ну, а ви ще не зловили Серена Серенсена? Ви ще не зловили Серена Серенсена? — спитала Амалія у Єспера.

— Мені шкода, пані Амаліє, але він і досі на волі, — відповів Єспер. — Він щоночі міняє підвал.

— Глядіть же, щоб ближчим часом зловили, щоб ближчим часом зловили, — сказала Амалія. — Бачиш цю медаль? Цю медаль? — раптом звернулася вона до Пелле.

— Та-ак, — відповів Пелле. — Красива медаль.

— Мені її вручили за вміння ловити королівських щурів, королівських щурів. О, раніше в палаці водилося до лиха тих щурів, а тепер я, здається, вичистила весь будинок, вичистила весь будинок, — сказала Амалія.

— Я теж маю медаль, — сказав Пелле. — Принаймні, мав.

— Он як, — мовила Амалія. — Приємно чути, мій любий друже! Виходить, і в тебе є хист ловити щурів, хист ловити щурів?

— Авжеж, — відповів Пелле, — усе-таки траплялося ловити і щурів. Але медаль мені, власне, дали за те, що я загасив пожежу, загасив пожежу!

Одинадцятий розділ

Лиходій Серен Серенсен

Відвідавши пана Расмусена, Амалія знов подалась додому в свій палац, а Пелле з Єспером гайнули прогулюватися містом далі. (Спершу вони, звісно, потерлися об ноги пана Расмусена, подякувавши таким чином за почастунок).

Вони примандрували до Королівського Саду й оглянули пам'ятник найкращому в світі казкареві Гансові Християнові Андерсену, а тоді почимчикували веселими вуличками й дісталися до стародавньої чудернацької Круглої Вежі, на яку останні метри шляху підіймаються крученими сходами.

— Там навіть їздять кіньми й каретою, — мовив Єспер. — Коли повернешся додому, то розкажеш про це своїм шведським котам.

— Атож, — сказав Пелле, — наш собор, звичайно, також має гарну вежу. Щоправда, там не можна їздити кіньми й каретою. Але в нашій вежі сила-силенна пацюків. Щодо Старої Майї, то вона вже в такому віці, що сама багато не зловить. Тепер вона здебільшого наминає торти й булочки з шафраном.

— Не розумію, про що ти торочиш, — сказав Єспер. — Але тепер усе-таки ходімо на Старий Берег.

Вони пішли на Старий Берег, де довгими рядами стояли бабусі й продавали рибу. То були старезні бабці зі зморщеними лицами, запнуті чорними хустками і з повними коробками всілякої риби. Деяка риба ще й ворушилася. Пелле замахнувся було зачепити її лапою, та йому те не вдалося.

— Вибач мені, але зараз я маю влаштувати деякі справи, — сказав Еспер, — тож мушу на якийсь час лишити тебе самого.

— Пусте, — мовив Пелле. — Я, мабуть, дам собі раду.

— Я збирався повести тебе до парку Тіволі, — сказав Еспер. — Дорогу туди ти, напевно, знайдеш. Може, за дві години зустрінемося біля входу?

— Гарзд, — згодився Пелле. — Але коли будемо кататися на каруселі, я нізащо не сяду на собаку.

— Бувай! — мовив Еспер і зник у юрбі.

Пелле лишився на Старому Березі, невесело поглядаючи на рибу, що лежала в коробках і кошиках. Урешті-решт якась бабуса його пожаліла й кинула йому гарну, тверду риб'ячу голову. Та щойно Пелле заходився її гризти, як десь іззаду підкрався здоровецький бридкий кіт брудно-рудой масті, схопив ту голову в зуби і щез так само швидко, як і з'явився.

Пелле стояв і облизувався. «Що за дивний, неприємний котяра!» — тільки й муркнув собі під ніс.

Раптом хтось засвистів у свисток і, перш ніж Пелле второпав, що то таке, перед ним постали два коти-поліцейські.

— Ані руш! — скрикнув перший кіт-поліцейський, той, що свистів у свисток. — Ось ми його й злапали! Як нам пощастило!

— Ет, ти ж бачиш, що це не він! — заперечив другий поліцейський. — Адже Серен Сервисен брудно-рудой масті!

— Може, він перефарбувався, — стояв на своєму перший поліцейський.

— У такому разі він відрубав собі ще й довгого пухнастого хвоста, — сказав другий поліцейський. — А, може, ти якийсь шахрай? — спитав він у Пелле.

— Ні-і-і, — відповів Пелле. — Ніякий я не шахрай. Просто я приїхав сюди в кошику зі Швеції.

— У тебе є рекомендації? — спитав перший поліцейський.

— Ти про що? — не зрозумів Пелле.

— Ось про що — чи знаєш ти когось із тутешніх котів?

— Атож, я знаю Еспера, — відповів Пелле. — А ще Августу з замку Августенборг. Звісно, небагатьох, але трохи знаю. Це та, що має медаль, та, що має медаль.

— Ти говориш про Амалію із замку Амалієборг, — сердито мовив перший поліцейський. — А я мушу сказати, що в мене все це викликає підозру. Хтозна, чи цей шалапут не кісслінг.

— Тобі краще пройти з нами до поліційної дільниці, — сказав другий поліцейський.

— О ні, — заперечив Пелле. — Мабуть, не краще. А щодо Серена Серенсена, то я можу сказати вам, що він щойно пробігав мимо і по дорозі поцупив мою риб'ячу голову.

— Чого ж ти його не схопив? — спитав перший поліцейський.

— То було не зовсім легко, — відповів Пелле.

— Атож, тоді тобі краще пройти з нами до поліційної дільниці й там про все це повідомити, — сказав другий поліцейський.

— Але ж я повинен зустрітися з Еспером біля парку Тіволі, — занепокоєно мовив Пелле.

— Е ні, ходімо з нами! — крикнули поліцейські.

І тут Пелле одним махом перестрибнув коробку з рибою, аж одна зі зморщених бабусь поточилася назад і сіла в діжку з водою. Коти-поліцейські наступали Пелле на п'яти, але він мчав швидше вітру подалі від Старого Берега.

Дванадцятий розділ

Поліцейське переслідування

Та шалена гонитва тягнулась веселими вуличками з химерними назвами, скажімо: вуличкою Легковажних Сусідів, провулком Скрипучого Мосту, провулком Кінського Млина, вуличкою Котячої Протоки тощо. А ось знов головна вулиця Стреґет, де товпилось стільки людей, що поліцейські загубили Пелле з очей. Урешті-решт Пелле міг передихнути й, оскільки мимо котився візок з городиною і, здається, тягнув його привітний кінь, та ще й візник видався добродушним, Пелле застрибнув на воза й уместився там так зручно, як тільки буває зручно між головками квітної капусти та морквою. А коли він збагнув, що йому пощастило втекти від котів-поліцейських, то нишечком засміявся.

«Однак я можу допомогти їм зловити Серена Серенсена, — подумав Пелле. — Ясна річ, допоможу».

Ось і Тіволі! Пелле скочив з воза з городиною. До приходу Еспера ще лишалася добра година, й Пелле не хотів стільки стояти й чекати його біля входу.

«Зараз я прошмигну в парк», — вирішив Пелле й непомітно проскочив проз сторожів. А втім, навряд чи вони б його перепинили, оскільки сторожі копенгагенського парку Тіволі — приємні дідусі, що страшенно люблять котів.

У Тіволі справді панував якийсь хатній затишок. Там гуляло безліч людей, і всі вони були приязні й радісні. Ті люди пили каву, сік або що, а багато хто мав із собою пакетики з бутербродами. В парку були залізничі — горішні й долішні, каруселі та всілякі дивовижі; всюди росло повно красивих квітів, то там то сям сиділи музиканти й змагалися, хто веселіше вшкварить якісь треньки-бреньки.

А найбільше подобалася Пелле гвардія Тіволі. У Тіволі відбувалася своя зміна почесної варті в нарядних мундирах, і коли гвардія йшла маршем, то Пелле не міг утриматися, щоб і собі до неї пристати, так ніби він був поліцейський, що пильнував порядок при зміні варті.

Еге ж, поліцейський... Пелле геть забувся про котів-поліцейських. Де вони тепер?

— Ані руш!

О лишенько! Он вони! (До речі, їх звали Енсен і Нільсен).

І знов почалася гонитва. Пелле біг усього за кілька метрів попереду й застрибнув на стовп, де кидали кільця. На одній полиці довгим рядом були виставлені іграшки — коти, слони й коні (собаки, на жаль, теж), і якщо люди кидали кільця влучно, то отримували приз — слона чи щось інше.

Пелле скочив на полицю й завмер між іграшковим котом та іграшковим верблюдом.

— Хай йому грець, куди він подівся? — дивувалися Енсен і Нільсен.

— Він же щойно був тут, — сказав Нільсен Енсенові.

— Мабуть, пробіг мимо цього стовпа, — відповів йому Енсен, а тоді коти-поліцейські помчали далі.

Аж ось якийсь дядько блискуче влучив кільцями в ціль.

— Вам належить гарний приз, — сказала пані, що провадила гру. — Ви отримаєте нашого найбільшого кота. Коли придавите йому живіт, він запищить.

І тоді пані взяла Пелле з полиці й придавила йому живіт так, що він несамовито занявчав.

Уявляєте, як злякалась пані, помітивши, що кіт живий?!

— Допоможіть! — крикнула вона. — Кіт зачарований!

Як усі довкола сміялися! Пелле вибрав слухну мить і накивав з Тіволі п'ятами, а Енсен і Нільсен до знемоги шукали його біля горішньої та долішньої залізниць.

Тринадцятий розділ

Серена Серенсена — зловлено!

Еспер стояв біля входу в Тіволі й чекав Пелле.

— Ну ось і ти, — зрадив Еспер, побачивши Пелле. — Тоді гайда в Тіволі.

— Дякую, я вже там був, — відповів Пелле. — І тепер пропоную піти кудись інде.

— Як хочеш, — згодився Еспер. — Можемо сходити в Зоологічний Сад.[5]

— Якщо там водиться салака, то залюбки, — сказав Пелле.

— То не море, а парк, — пояснив йому Еспер. — І салака там, певно, не водиться, але є всі тварини, яких твоя душа забажає. Крім того, є й такі, яких твоя душа не забажає.

У Зоологічному Саду справді було багато чудернацьких тварин. Найдужче Пелле сподобалися слони, бо вони мали надзвичайно добрий вигляд, хоч і були великі.

Пелле спробував з одним заговорити.

— Добридень, — привітався він. — Виходить, ти слон.

— Бумба ункеле бумба бінго, — відповів слон.

— Оце так так! — сказав Пелле. — Як тобі тут ведеться? Чи так, як удома?

— Бімбу дінгула юмбум гінго бамбу, — відповів слон.

(Атож, мені шкода, але така мова слонів, і я, на жаль, не можу перекласти того, що він сказав, бо на моїй книжковій полиці немає словника слонячої мови, і я не знаю нікого, в кого б він був.)

Тим часом почало смеркати, і Пелле сказав Єсперові:

— Краще б ти подумав про літак, що летить до Швеції.

— Але ввечері не летить жоден, — сказав Єспер. — Тож переночуєш у Копенгагені. Якщо тебе влаштує мій підвал на вулиці Котячої Протоки, то все влаштується гаразд.

— О, красенько дякую, — зрадів Пелле. — Вулиця Котячої Протоки! Яка гарна назва!

— Авжеж, це гарна вулиця, — мовив Єспер.

* * *

У Єсперовому підвалі було дуже затишно, долі там лежав старий мішок.

— Спатимеш на мішку, — мовив Єспер.

— Та це для мене велика розкіш, — заперечив Пелле.

— Ну й що, — сказав Єспер. — Ти не так часто буваєш у Копенгагені, як я. А я сплю на мішку щоночі.

І Єспер влігся біля мішка, кілька разів позіхнув і заснув.

Пелле не спалося. Принаймні він не міг склепити очей — цього дня стільки всього сталося, що його й огортав неспокій, хоч на мішку й зручно було лежати. Тож по хвилі Пелле вирушив на невеличку вечірню прогулянку вулицею Котячої Протоки.

Він забіг у якийсь задрипаний двір із чорного ходу, де стояла велика діжка на сміття. Застрибнув на її край, щоб глянути, чи є в ній щось їстівне. Там не було нічого, однак Пелле сидів і роззирався навколо.

Хто це там скрадається?

Якийсь здоровенний кіт брудно-рудої масті з довгим пухнастим хвостом! Серен Серенсен! Як він жажливо сичить!

— Що ти робиш у моєму дворі? — спитав Серен. — Хто тобі дозволив сидіти на моїй діжці?

І тут Пелле дещо спало на думку, й він сказав:

— Вибач, але я почув якийсь писк і прибіг сюди з вулиці. А тепер сиджу й дивлюся на пацюка, що бігає на дні діжки.

— То мій пацюк! — заволав Серен Серенсен.

— Але я його перший побачив, — заперечив Пелле. — До речі, навряд чи ти сюди й дострибнеш.

— Я? — перепитав Серен. — Я стрибаю в десять разів вище, якщо захочу!

— Тоді стрибай! — сказав Пелле. — Щось мені не віриться.

І Серен Серенсен застрибнув на край діжки.

— Ну, ось я й застрибнув, — сказав він.

— Вибач, я помилився, — мовив Пелле.

— Ну, де пацюк? — спитав Серен.

— Нахилися, то й побачиш, — відповів Пелле.

Серен Серенсен нахилився в самий низ, а Пелле саме на це й розраховував: слухної миті пхнув його всередину й похапцем накрив діжку кришкою. Серен Серенсен опинився в діжці на сміття!

Пелле щодуху помчав до Єсперового підвалу й збудив Єспера.

— Пробі! — крикнув Єспер. — Собака!... О, це всього-на-всього ти?

— Я зловив Серена Серенсена! — випалив Пелле. — Кажі мерщій, де тут поліційна ділянка?

Тепер і Єспер заквапився й повів Пелле до котячої поліційної ділянки, що містилася в підвалі за парком Тіволі. У поліційній ділянці сиділи засмучені Єнсен та Нільсен і грали в лисів.

Але тепер і вони схопилися з місць.

— Це ж він! — закричали Єнсен і Нільсен, як тільки побачили Пелле.

— Атож, я, — мовив Пелле. — А Серен Серенсен сидить у діжці на сміття, яка стоїть у дворі з чорного ходу на вулиці Котячої Протоки. Не баріться, гайда зі мною!

* * *

Наступного дня всі копенгагенські коти говорили про Пелле Безхвостого. Він був героєм дня. Амалія з замку Амалієборг від себе персонально подарувала йому червону гвоздику й сказала:

— Це від мене. В подяку за те, що ти для нас зробив, що ти для нас зробив, це тобі в подяку від мене, в подяку від мене за те, що ти для нас зробив!

Пелле так величали, що він ледве не запізнився на літак до Швеції. Коли він ступив на летовище, літак уже котився по землі. Останньої миті Пелле застрибнув на його крило!

Чотирнадцятий розділ

Сорока пані Сміхогай

Звісно, Пелле Безхвостий пережив багато пригод, але цей невеличкий політ перевершив усі. З одного боку йому було весело сидіти на крилі літака, але ж — ой як там дув вітер, ух, як важко там було втриматися! Поки літак перелітав протоку Ересунд і сконську рівнину, ще було нічого, та як тільки потяглися смоландські ліси, він став дуже страшно перехилатися.

«Кепські мої справи, — подумав Пелле. — Ще, чого доброю, звалюся додолу. Ніяк не виходить вчепитися кігтями за металеве крило літака. Добре, що я знаю, які пташині крила, — муркнув Пелле собі під ніс. — От якби це був не літак, а горобець! Тоді можна було б...»

Саме тієї миті літак круто розвернувся й майже перехнябився набік. Пелле сповз на самий край крила, повисів, поки почалися судоми у передніх лапах, а тоді розтиснув лапи і з несамовитим нявкотом полетів униз. О, він нявкав так голосно, аж чути було хтозна-куди, і професор, який досліджував ліс, згодом написав чималий науковий трактат про нявкучого птаха, бо хіба він міг подумати, що у височіні нявкав не птах!

Та перш ніж ти заплачеш, я скажу тобі, що Пелле легко відбувся. Котам же набагато краще дається важке мистецтво падати, ніж нам, людям, і куди краще, ніж собакам і свиням, не кажучи вже про верблюдів та слонів. Коти

завжди падають на лапи, і Пелле вчинив так само. Йому пощастило втрапити в сорочаке гніздо, тож він упав досить м'яко.

Пелле стріпнувся й по черзі потряс лапами. Так, усі чотири лапи цілі. Про хвіст йому не треба було турбуватися, бо він його не мав. («Коли б я мав хвоста, то він, безперечно, перетворився б на дрантя», — подумав Пелле). І ніс був, як ніс, і вуса стриміли на своєму місці. Але в нього добряче паморочилось у голові й дуже скуйовдилася й скошлатіла вся шерсть. Насамперед він тепер мав гарненько вилизатися, а тоді вже щось робити.

Вилизавшись, Пелле зацікавлено роззирнувся навколо. Очевидно, він упав у лісі, а сорочаке гніздо було змощене в кроні в'яза чи, може, липи. (Пелле не знав напевно). Проте сороки в гнізді не було — там блищала лише срібна ложка.

— Невже сороки їдять ложками? — здивувався Пелле.

Аж тут почулося скрекотання — залопотівши крилами, з'явився великий птах. То була сорока пані Сміхогай.

— Зроду такого не бачила! — сказала пані Сміхогай. — Кіт у моєму прекрасному гнізді! Звідки ти звалився?

— З літака, — відповів Пелле, й то була чистісінька правда.

— Брешеш! — скрикнула пані Сміхогай. — Ти виліз на моє дерево красти пташенят! Але мої діти вже виросли, тож ти схопив облизня. Ось я тебе зараз ущипну, злодюжко птахів!

Пелле поквапився тікати, спустившись стовбуром дерева донизу. Сорока вгорі довго й глумливо сміялась.

«Шкода, що я не захопив із собою срібної ложки», — подумав Пелле.

Він подався стежкою, що вела через ліс, та незабаром ліс закінчився, й на галявині постала червона хатина. З її димаря валував дим, а неподалік від хатини паслася корова. Ця картина неабияк тішила око. А найкращим з усього була чашечка молока, виставлена на східцях ганку.

«Мабуть, то не для мене, але я такий голодний, що хоч лизну», — мовив Пелле і з оберегою підійшов до чашки. Роззирнувся навсібіч. Корівчина все ще лишалась єдиним живим створінням, яке він помітив.

Молоко було надивовижу смачне, й Пелле сьорбнув його не раз і не два, а мабуть, разів двадцять сім, коли це почув, як поблизу щось зашурхотіло.

П'ятнадцятий розділ

Їжачиха Шарлотта

Хто ж то шурхотів? А хто ж — по жорстві чалапала їжачиха.

Пелле швиденько закінчив свій обід і трохи позадкував. Їжачиха спокійно йшла назустріч і зупинилась аж біля чашки з молоком. Зазирнула в чашку, а тоді подивилась на Пелле і сказала:

— Я думаю, що молоко добре.

— Так, добре, — згодився Пелле й облизався.

— Однак це моє молоко, — мовила їжачиха й закліпала очима.

— Дуже прошу, вибач мені, — сказав Пелле. Його охопив сором, коли він побачив, як зажурилась їжачиха.

— Дарма, — сказала їжачиха. — До речі, ти хто?

— Мене звати Пелле, — відповів Пелле. — Я впав сюди з літака.

— І дорогою загубив хвоста? — спитала їжачиха.

— Як було сказано, молоко добре, — мовив Пелле.

— Мене звати Шарлотта, — сказала їжачиха, — я на службі у матусі Малін, що живе в цій хатині.

— На службі? — перепитав Пелле.

— Так, — відповіла їжачиха. — Служу в неї мисливцем на пацюків і її годинником.

— Годинником? — перепитав Пелле. — Ну й дивина!

— Не дуже, — заперечила Шарлотта. — Коли увечері я приходжу по свою платню — пити молоко, то матуся Малін знає, що сьома година. Ми, їжаки, страшенно пунктуальні.

— Може, ви так само пунктуальні, як ми, коти, охайні? — спитав Пелле.

— О так, щодо цього, то й ми, їжаки, охайні, — сказала Шарлотта. — У тебе часом немає мікробів? — раптом спитала вона.

— Що таке мікроби? — спитав Пелле.

— Не знаю напевно, — відповіла Шарлотта. — А ти часом нічим не хворий? Щоб я не підхопила якоїсь недуги, як питиму з тієї самої чашки, що й ти?

— У липні мені в горлі застряла була кістка тріски, — згадав Пелле, — але нічим іншим я не хворів. Тож, мабуть, не бійся пити.

— Еге, ти ж уже майже все вихлестав, — сказала Шарлотта.

Тієї миті на ганку показалась маленька бабця у квітчастій косинці й сукні в червону смугу. То була матуся Малін.

— Ти ба! — вигукнула матуся Малін. — Який котусик! Оце так несподіванка! Та хіба ж на двох, мої горопашечки, вистачить цього молока?! Почекайте хвильку, я винесу ще!

І матуся Малін зникла в хатині. А за мить винесла бидон молока й налила повну чашку.

— Ану ж, — сказала вона. — Тепер обоє пийте!

Ну й заплямкотіло в чашці!

— Як ти швидко хлиськаєш! — вигукнула Шарлотта. — Хіба за тобою вправишся?!

— Дуже прошу, вибач, — сказав Пелле. — Той, хто летить літаком, стає страшенно голодний. Цьому сприяє повітря.

— Можна зголодніти й тоді, коли маєш п'ятеро дітей, — сказала Шарлотта.

— У тебе п'ятеро дітей? — спитав Пелле. — Як звати твого чоловіка?

— Август, — відповіла Шарлотта. — Та його ніколи не буває вдома. Він, на жаль, не господар. Тож мені самій доводиться працювати, щоб прогодувати дітей.

— Тоді я більше не питиму молока, — сказав Пелле. — Допивай решту! Тобі це потрібніше, ніж мені.

— О, не турбуйся, будь ласка, — сказала Шарлотта, примруживши очі.

Великодушна матуся Малін схилилася до Пелле й погладила його, а він замуркотів і чимсильо забуцав її головою, щоб матуся Малін зрозуміла, наскільки сильно він її полюбив.

— Приходьте завтра ввечері! — гукнула матуся Малін услід Пелле й Шарлотті.

Авжеж, Пелле пішов з Шарлоттою, бо нічого він іншого не міг придумати.

— Сьогодні в пані Петерсон на диво якийсь безглуздий вигляд, — сказала Шарлотта.

— Хто така пані Петерсон? — спитав Пелле.

— Корова, — відповіла Шарлотта.

Пані Петерсон стояла й ремигала, іноді повагом відганяючи хвостом мух. Вона обвела Пелле й Шарлотту пильним поглядом.

— Чи тепло вам, пані Петерсон? — спитала Шарлотта. (Пані Петерсон була така завбільшки, що не випадало звертатися до неї на ти).

— Стерпно, — відповіла пані Петерсон. (Вона зроду не казала більше одного слова в день).

— Чи ви, пані, бачите, хто зі мною прийшов? — спитала Шарлотта.

— Кіт, — відповіла пані Петерсон.

— Мухи докучають, — озвався Пелле.

— Кусючі, — мовила пані Петерсон.

— Сьогодні у вас, пані, було добре молоко, — сказала Шарлотта.

— Завжди, — мовила пані Петерсон.

Проте нині вона сказала так багато, що від втоми лягла в траву. Сонце вже сіло, і поки Пелле й Шарлотта ішли лісом, мало-помалу запали сутінки.

Шістнадцятий розділ

Їжача зникло!

— Може, підеш до мене додому й побачиш, як я живу? — спитала Шарлотта.

— Мені страшенно цікаво побачити твоїх дітей, — відповів Пелле. — Якщо не зраджує моя пам'ять, я зроду не бачив їжачат.

— То чудові діти, можеш мені повірити, — сказала Шарлотта. — Усі п'ятеро схожі одне на одного, мов дві краплі води. Навіть я їх не розпізнаю.

— Де ви живете? — спитав Пелле.

— У купі лісового каміння неподалік звідси, — відповіла Шарлотта. — Ми маємо дві кімнати, кухню й сміттепровід.

— Я, звісно, трохи побоююсь куп каміння, — сказав Пелле. — Там же водяться гадюки.

— У моїй не водяться, — сказала Шарлотта. — Я поїла всіх гадюк. Або просто загризла.

Пелле подивився на неї з неабиякою повагою.

Коли вони підійшли до каміння, їжачата стрибали навколо купи й бавилися одне з одним. Але Шарлотта розгнівалася:

— Хіба мама вам не казала сидіти в хаті, як її немає вдома? — суворо спитала вона й шльопнула лапою найближчого.

Горопашне їжача спробувало згорнутися клубочком, але в нього то не дуже вийшло, оскільки воно спіткнулося й упало навznak. Так воно борсалось, аж поки мама допомогла йому звестися на лапи.

— Я бачу лише чотирьох дітей, — сказав Пелле. — Але вони справді милі.

— Невже їх тільки четверо? — злякалася Шарлотта. їй, як і здебільшого всім їжакам, важкувато давалась лічба, проте вона знала, що в неї стільки їжачат, скільки пальців на кожній лапі. І вона заходила лічити дітей і пальці — й виявила, що дітей усього четверо. А де ж запропастилось п'яте?

— Погукай його, — порадив Пелле.

— Як я його погукаю? — залебеділа Шарлотта. — Такі дрібні діти ще не мають імен! І не вміють говорити. О, сталося щось жахливе!

— Я допоможу тобі його знайти, — пообіцяв Пелле. — Може, воно впало у сміттепровід.

Але їжачати там не було.

Пелле обнишпорив усе довкола. Він заглянув за кожен куш і зазирнув за кожен камінь, обдивився в папоротях і попорпався в купах хмизу, але їжача мов крізь землю провалилося. Урешті-решт Пелле зморила така втома, що він, уткнувшись носом у лапи, заснув біля підніжжя великого дерева.

Коли Пелле прокинувся, ліс уже повністю ожив. Павук Себастьян розвішував між двома березами прегарну павутину, на мурашиній Великій Вулиці неймовірно поживався рух, а лісове птаство давало безкоштовний вранішній концерт.

«Чесно кажучи, пташиний спів справді дуже гарний», — подумав Пелле.

Тоді почувся знайомий сміх. Авжеж — угорі сиділа сорока пані Сміхогай. Це ж бо під її деревом Пелле заснув. І ось пані Сміхогай полетіла кудись зі свого гнізда.

Пелле нашорошив вуха. Здається, з верхівки дерева долинав слабкий писк. Треба подивитись! Пелле поліз стовбуром угору й обережно наблизився до сорочого гнізда.

Пелле не йняв віри своїм очам — у гнізді пані Сміхогай лежало горопашне п'яте Шарлоттине дитя!

— Як ти, бідолашечко? — спитав Пелле. — Тобі не заподіяли нічого лихого?

Їжача тільки пищало. Принаймні, живе й начебто не ушкоджене. Очевидно, осоружна сорока схопила його долі й занесла до гнізда.

«Що ж тепер робити? — подумав Пелле. — Може, взяти їжача в зуби і злізти з ним додолу?» Пелле спробував якось підступитися до малого, та в нього не вийшло. Мале сичало, оскільки боялося, що Пелле завдасть йому лиха. І напевно було в тому щось дивне.

Не лишалось нічого іншого, як поки що їжачати не чіпати. Пелле швиденько зліз донизу й побіг до купи каміння. Шарлотта, як і завжди, поринула в дообідній сон.

— Я знайшов їжача! — вигукнув Пелле і все їй розповів.

— Ой-ой, лишенько моє! — застогнала Шарлотта. — Ми його ніколи не дістанемо з гнізда! Його там з'їсть та страшнюча сорока!

— Я дещо придумав, — мовив Пелле. — Чи ви, їжаки, не забиваєтесь, як падаєте з дерева?

— О, як падаємо на тверде, то забиваємось, — відповіла Шарлотта.

— Напевно, забиваєтесь, — мовив Пелле. — Тоді нам треба наносити моху.

— Моху? — здивувалася Шарлотта. — Не розумію, до чого це ти ведеш?

— Ось побачиш, — загадково мовив Пелле.

Сімнадцятий розділ

Врятований із сорочого гнізда

Пелле повів Шарлотту до високого в'яза (чи то пак липи).

— Назбираємо м'якого моху й вистелемо з нього навпроти сорочого гнізда ковдру, — пояснив Пелле. — А тоді я залізу вгору та й випхну твоє дитя з гнізда, воно гарнесенько впаде на мох і не заб'ється.

— Ну ж у тебе й кебета! — сказала Шарлотта.

І вони взялися за роботу й назбирали стільки прекрасного моху, як ніколи. Впоравшись із мохом, Пелле хутко поліз стовбуром угору, а Шарлотта, стоячи долі, дивилась на нього й думала, яка ж у цього Пелле кебета.

Однак Пелле не поталанило — він уже майже дістався до гнізда, як додому вернулась пані Сміхогай. Вона засміялася лихим сміхом:

— Овва! Ти знов полкеш на пташенят? — спитала пані Сміхогай і сіла у гніздо.

— На пташенят? — перепитав Пелле. — Аніскілечки! Я лише споглядаю пейзаж!

— Що ти вигадуєш? — скрикнула пані Сміхогай. — Пташиний злодій!

— Звідси видно хатину матусі Малін, — вів далі Пелле.

— А видно, — згодилася пані Сміхогай. — Але коли посидиш тут довше, то незчуєшся, як я тебе вщипну!

— Вчора я бачився з пані Петерсон, — похвалився Пелле. — З коровою, ти її знаєш.

— Атож, дурне створіння, — відповіла пані Сміхогай.

— Ми з нею побилися об заклад, — сказав Пелле.

— На що? — спитала пані Сміхогай.

— Ну, вона не вірила, що кіт може бігати так швидко, як сорока літати, а я вірив, — відповів Пелле.

Тепер пані Сміхогай засміялась від широкого серця.

— Я літаю чи не в десять разів швидше, як ти бігаєш, — сказала вона, посміявшись дві з половиною хвилини.

— Щось мені не віриться, — мовив Пелле. — Я бігаю швидше.

— Як мені тебе жаль, дурнику! — вигукнула пані Сміхогай.

— Побіжимо наввипередки? — жваво спитав Пелле. — Чи полетимо наввипередки? Як хочеш, так це й називай.

— Залюбки, — відповіла пані Сміхогай. — От уже ж потішуся, як покажу тобі, що ти помиляєшся.

— Якщо ти полетиш до хатини матусі Малін, то я туди побіжу, — сказав Пелле. — А тоді побачимо, хто дістанеться перший.

Пропозиція дуже сподобалась пані Сміхогай.

— Лічу до трьох, — мовив Пелле. — На рахунок три ти летиш, а я біжу.

— Гаразд, — згодилася пані Сміхогай.

Пелле полічив до трьох, і пані Сміхогай полетіла швидше вітру. А хитрюга Пелле, звісно, не побіг, а швидесенько заліз у її гніздо.

— Егей! — крикнув він Шарлотті. — Пильнуй! Воно летить!

І Пелле зіпхнув їжача так, що воно гарненько впало на м'який мох і ніскілечки не забилося.

Потім Пелле поліз додолю — спустився на землю, тримаючи щось у роті. Вгадав що? Авжеж, угадав — він прихопив із собою срібну ложку!

Рівно о шостій вечора Шарлотта й Пелле були біля хатини матусі Малін. Як же здивувалася матуся Малін, коли Пелле поклав перед нею блискучу срібну ложку!

— Моя гарненька ложка! — вигукнула матуся Малін. — Днями в мене просто на очах її поцупила ота гидезна сорока! Красенько дякую тобі, котусику!

— Ня-яв, — мовив Пелле й потерся їй об ноги.

Молоко було ще добріше, ніж учора.

— Сьогодні ви, пані Петерсон, перевершили саму себе, — сказав Пелле корівчині. — А все-таки, що дає вашому молоку такий смак?

— Конюшина, — відповіла пані Петерсон.

Вісімнадцятий розділ

Великий Осінній салон

Пелле кілька днів пожив у Шарлотти та її п'ятьох дітей, і йому там велося дуже гарно, особливо, як пані Сміхогай забралася геть. їй стало прикро, що її одурили, тож вона, мабуть, перебралась до іншого лісу. «Ну й добре», – подумали обоє: і Пелле, й Шарлотта.

Однак помалу Пелле треба було подумувати про повернення додому. Йому пощастило вивідати, що за півмилі від хатини матусі Малін міститься залізниця, й одного чудового дня потяг помчав його в рідні краї. Шарлотта трішки сплакнула, і навіть пані Петерсон зажурилася від'їздом Пелле.

— Щасливої дороги, – побажала вона, вперше в своєму житті сказавши за раз два слова, і Пелле зробилося страх як приємно.

* * *

А вдома в місті стояла осінь. На паркані було причеплено плакат з написом:

ВЕЛИКИЙ ОСІННІЙ САЛОН

Виставка сучасного мистецтва

у дворі Ямного провулку.

Приходьте подивитись!

Приходьте купувати!

З повагою

Палле Палітра

— Палле Палітра — наш першорядний митець, — сказала Гуллан з Аркадії. — Я чула про нього в Стокгольмі. Він бездоганний майстер композиції.

— І я це чув, — озвався Монс. — Неодмінно відвідаємо ту виставку.

— Зроду не швендяв по виставках, та, либонь, краще туди сходити, щоб не здатися невігласом, — промимрив Мурре зі Скугстібле.

* * *

У підвалі, де містилась виставка в дворі Ямного провулку, юрилися коти з цілого міста.

— О, яке чудове мистецтво! — вигукували коти. — Видно, й справді Палле Палітра наш першорядний художник!

— Він майстер композиції, — глибоко наморщивши чоло, мовив Монс.

— Може, йдеться про музику? — залебеділа Фріда.

— Ти в цьому нічого не тямиш, — відрубав Монс. — А глянь на картину «Щур снідає». Яка чіткість! Які лінії! О, він справді майстер композиції.

— І вдале розуміння середовища, — докинув Рікард із Рікомберга.

Та ось на виставку завітав Пелле Безхвостий. Картини йому страшенно не сподобалися.

— Хіба видно, що на них зображено? — спитав Пелле.

— Що зображено! — глумливо вигукнув Монс. — Ти нічогісінько не тямиш у мистецтві! Ти не розумієш, який він майстер композиції!

— Отож-то й воно, що композиції, — докинув Біл.

— Він шведський митець, — додав Бул.

— А гляньте, скажімо, на ось цю картину, — мовив Пелле. — Написано, що вона зветься «Ваза на квіти й канарка». Я не бачу ні вази на квіти, ні канарки. А ти, Монсе?

— Я бачу, — відповів Монс. — І всі освічені коти теж побачили. Бо ми маємо смак до мистецтва. А ти ні. Ти й хвоста не маєш.

Тут почулось, як приснув сміхом Мурре, й кілька котів, що стояли поблизу, й собі засміялися. Монс був страшенно задоволений.

— Чого-чого він майстер? Як то називається? — замурчала Стара Майя з Соборної Вежі, що також прийшла подивитися картини.

— Композиції, — прошепотіла їй Гуллан з Аркадії.

— Позиції, — мовила Стара Майя.

Та ось товариством пробіг шум — у дверях показався сам художник, знаменитий Палле Палітра. То був кіт білої масті — з білою шерстю і чорними, як вугілля, очима.

— Він дуже гарний, — сказала Гуллан з Аркадії.

І раптом Палле Палітра ні з того, ні з сього сердито засичав і ну кричати:

— Що це таке? Усі мої картини висять догори дригом! О, мене образили до глибини моєї мистецької душі! Який скандал! Який жахливий скандал! Хто це таке втелентував? Треба знайти винуватця!

В осінньому салоні запав гнітючий настрій. Почулося тільки, як захихотів малий Фрідольф.

— Фрідольфе, невже то ти? — скрикнула Фріда.

Авжеж, то втелентував Фрідольф! Він прибів на виставку з самого раночку, ще до приходу інших.

— І тоді я вирішив пожартувати й повісив картини догори дригом, — сказав Фрідольф. — Але я більш ніколи так не робитиму.

— Малий, а такий негідник! — скрикнув Палле Палітра. — Всипте йому березової каші!

— Е ні, не можна, — заперечила Фріда. — Він занадто вразливий!

— Запрошую тебе, Фрідольфе, на жирні вершки до кондитерської пані Ротстрем, — прошепотів Пелле малому на вухо.

І Пелле пригостив Фрідольфа вершками.

Дев'ятнадцятий розділ

Шкільна екскурсія до Бергслагена

За тиждень до Різдва Пелле зустрів на розі вулиці Залізничного Мосту та Горішньої Замкової Монса, Біла й Була. Надворі стояла хмарна сира погода, повітря пахло дощем і просто не вірилось, що на носі Різдво.

— Цього року якась неріздвяна погода, — мовив Пелле.

— Чого там неріздвяна, — заперечив Монс. — Тобі ніколи з погодою не вгодиш.

— У кожному разі я зі своєю родиною їду на Різдво до Бергслагена, — сказав Пелле. — Я чув, що там лежить сніг.

Монс наморщився:

— Не розумію, навіщо тобі сніг? Не ходиш на лижвах і не їдиш на ковзанах. Та й нічого ти не вмієш! Хіба що тинятися по закутках і дуги губу. Ти ж на таке великий мастак!

— Ми ходимо на лижвах, — докинув Біл.

— І на ковзанах, — додав Бул.

— До речі, сніг тільки липне до вусів, — сказав Монс. — А на льоду можна посковзнутися й поламати лапи. Тож особисто я радий, що в нас незимова погода.

— Однак у суботу ми вирушаємо в дорогу, — мовив Пелле. — Зичу вам щасливого Різдва у провулку Гірського Хребта!

Монс замурчав услід Пелле. Біл і Бул також замурчали.

— Він знов чваниться! — скрикнув Монс. — Ще дужче, як будь-коли. Цікаво, що роблять за таких умов?

(Добірного вислову «за таких умов» Монс навчився з радіопередачі «Відлуння дня», де саме так і мовилося.)

— Ми могли б його трішки подряпати, — сказав Біл.

— Я щойно нагострив кігті, — додав Бул.

— Ну й телепні! — обурився Монс. — Вам би годилося знати Пелле краще за свої п'ять пальців і варто було б розуміти, що тут самим дряпанням не зарадиш. Ні, він хитрий, треба придумати щось таке, щоб відучити його чванитись.

— Саме так, — докинув Біл. — То ж то й воно.

— А то ж то, як було сказано, — додав Бул.

— Я придумав, — по хвилі сказав Монс. — Улаштуємо шкільну екскурсію.

— Навіщо? — в один голос спитали Біл та Бул.

— Побачите, — широко посміхнувшись, відповів Монс. — Я маю дуже просту блискучу ідею. Влаштуємо для всіх нас надзвичайно приємне Різдво. І не менш приємне для Пелле Безхвостого. Він отримає найбезхвостише на своєму віку Різдво!

* * *

Другого дня Монс із величезним запалом згукав тутешніх котів на збори до свого підвалу. Туди прийшли Фрітц, Фріда, Рікард із Рікомберга, Мурре зі Скугстібле, Гуллан з Аркадії, Майя з Соборної Вежі, Лабан з Обсерваторного парку й Пелле Хвостатий. Не запросили тільки Пелле Безхвостого.

— Пані та панове, — почав збори Монс, — чи не здається вам, що надворі тепер хмарно й сиро?

— О, так, — загули коти.

— Мені за Фрітцом та дітьми ніколи думати про погоду, — залебеділа Фріда.

— Цить, — гаркнув Монс. — Отже, ми постановили, що надворі хмарно й сиро. Я чув, що в горах Бергслагена стоїть зима, лежить сніг, і Різдво там схоже на Різдво. За таких умов я вважаю, що нам треба влаштувати шкільну екскурсію до Бергслагена й відсвяткувати Різдво там.

— Добра пропозиція, — сказав Рікард із Рікомберга. — Часом треба для розминки куди-небудь вибиратися.

— Це не для мене, — мовила Майя з Соборної Вежі, — адже я маю у лівій задній лапі задавлений артрит.

— Більше ні в кого немає артриту? — спитав Монс.

— Ні, але нам треба лишитися вдома з дітьми, — сказав Фрітц. — Чи як, Фрідо?

— Треба, — відповіла Фріда. — Веселун ось-ось почне ходити, а Фрідольт ось-ось почне ловити салаку.

— Вона мала на увазі пацюків, — поправив Фрітц.

— У Фрідольтіни болять вуса, а Фрідолін ось-ось почне казати бабуся і дідусь, — вела далі Фріда. — Тож ми не можемо відлучатися з дому.

— Начхати мені на вас і на всіх ваших дітей, — розсердився Монс. — Та все одно заплатіть мені за екскурсію, насправді вона майже дармова. З вас по шість крон.

— То це за гроші? — спитав скупердяга Мурре зі Скугстібле.

— Авжеж, за гроші, — відповів Монс. — Гадаєш, можна влаштувати шкільну екскурсію на дурничку? Кожен кіт платить мені по кроні, а тоді все дістає безкоштовно. Цебто, ви помандруєте даром у найкращому в світі товарному вагоні.

— А як з харчами? — поцікавився Мурре.

— Приїдемо до Бергслагена, тоді й побачимо, як буде з харчами, — засичав Монс.

— Але чого це називається шкільною екскурсією? — спитав Рікард.

— Яюсь же вона має називатися, — відповів Монс.

— Але ж занять у школі вже немає, — докинув Пелле Хвостатий.

— Для шкільної екскурсії є куди поважніша причина, — сердито відрубав Монс.

— Невже він повинен відповідати на запитання? — заступилася за Монса Гуллан з Аркади.

— О, не турбуйся, — втішив її Монс. — Ну, то скільки нас їде?

Підняв лапу Рікард, а ще Гуллан, Лабан і Пелле Хвостатий. І, звичайно ж, Біл та Бул.

— Ну, а ти? — спитав Монс у Мурре зі Скугстібле.

— Ти казав, що це коштує сімдесят п'ять ере? — перепитав Мурре.

— Крону, — відповів Монс; — і ні ере менше. Ну, їдеш?

Мурре трохи повагався та й підняв лапу.

«На тих двадцять п'ять ере можна було б накупити різдвяних подарунків», – подумав Мурре.

– Ось побачите, це буде неперевершена шкільна екскурсія, – сказав Монс. – Збираємось на залізничному вокзалі у п'ятницю о шостій годині ранку. Звичайно, кожен із вас нехай прихопить для мене різдвяний подарунок. І пам'ятайте – ні слова про це Пелле Безхвостому!

– Чого? – спитала Фріда.

– А того, що це має бути різдвяна несподіванка, – відповів Монс. – Збори закрито й пора розходитись.

Двадцятий розділ

Монс зустрічає Сігге-з-Сіггебю

У Бергслагені справді панувала зима. Земля лежала в снігах, а озера були скуті кригою. В повітрі відчувалася свіжість, видзвонювали дзвоники, й коні, фиркаючи, випускали пару на кількаградусному морозі.

– Овва, в Бергслагені коні ходять із парою! – вигукнули Біл і Бул.

Шкільна екскурсія вдавалася на славу. Коти зайшли до свого товарного вагону й поховалися за мішками.

– Ти заплатив кондуктору? – спитав Мурре Монса. – Ми ж дали тобі по кроні.

– То моя справа, – відрубав Монс. – Не переймайся тим.

Після потяга коти пересіли на автобус і поїхали далі, лежачи на даху, тож і це Монсові обійшлося даром. Мурре зі Скугстібле спохмурнів.

Монс знайшов ту садибу, де мав святкувати Різдво Пелле Безхвостий. Поки решта товариства розташовувалася за рогом хліва, він здибався з бергслагенським котом Сігге-з-Сіггебю.

– Добридень, – привітався Монс. – Певно, ти Сігге-з-Сіггебю? Я чув, що ти найкрасивіший кіт у цій околиці?

Сігге-з-Сіггебю неймовірно зрадів.

– О, так, безперечно, – відповів він. – До речі, я належу до розкішної бергслагенської породи, що має рожеві подушечки з чорними цятками. Глянь, будь ласка!

Монс чемно подивився й похвалив:

— Ой які гарні подушечки!

— І ти по-своєму показний, — сказав Сігге. — У тебе довший хвіст, як у мене.

— Суща правда, — згодився Монс. — А щодо хвоста, то завтра сюди приїде Пелле Безхвостий.

— Так, приїде, — підтвердив Сігге. — Він жив тут раніше, щоправда, ніколи не навідувався на Різдва.

— Прошу тебе, не прохопися Пелле ані словом, що сюди приїхали його добрі приятелі, бо ми збираємось піднести йому на святвечір несподіванку.

— Розумію, — мовив Сігге.

— Ми тут на шкільній екскурсії, — вів далі Монс. — Річ у тім, що вдома в нас є котяча школа, де нагородили найздібніших учнів цією поїздкою. Нам дозволили вибирати, куди б ми хотіли поїхати, й ми вибрали поїздку до Бергслагена, бо кортіло побачити тебе — кота, про якого стільки начулися.

— О, мені так незручно, — мовив Сігге. — Однак, звичайно ж, я маю рожеві подушечки з чорними цятками. Ну, то скільки вас і де ви будете мешкати?

— Дай подумати, — відповів Монс. — Нас шестеро, ні, з Білом і Булом восьмеро. Мабуть, ти зміг би підшукати нам помешкання. Ми пробудемо тут усього пару днів, тож дарма, якщо у вас не водиться вдосталь шурів. Сам я їм зовсім небагато — на день мені вистачає шістьох-сімох шурів середньої величини.

— Це більше, ніж я з'їдаю за цілий тиждень, — сказав Сігге.

— Може, в тебе негодящі зуби? — спитав Монс.

— Е, ні, — заперечив Сігге. — А щодо помешкання, то я запропонував би вам пожити на рудні, що міститься недалеко звідси в лісі. Там є непогана повітка, в якій ніхто нічого не прибирає.

— Гаразд, — зрадів Монс і нявкнув. Тієї ж миті з-за хліва вибігло шестеро котів — кожен зі свого сховку.

— Дозволь відрекомендувати моє мандрівне товариство, — сказав Монс.

— Кожен із нас заплатив по кроні, — випалив Мурре зі Скугстібле.

— Ми всі житимемо на рудні, — оголосив Монс. — І там на святвечір улаштуємо свято гномів.

— Що за свято гномів? — спитали Біл і Бул.

— Тоді побачите, — відповів Монс. — А зараз гайда на рудню!

Двадцять перший розділ

Свято гномів на рудні

Наступного дня, в суботу, Пелле Безхвостий з Біргіттою, Улле та їхніми татом і мамою прибув до Бергслагена. Увечері ялинка спалахнула вогнями, та найцікавіше було те, що тато вибрав таку високу ялинку, що мусив її вкорочувати.

— Спиляю верхівку, — мовив тато й спиляв. І тільки-но збирався кинути верхівку на купу сміття, як Біргітта попросила:

— Не викидай, вона схожа на ялинку. Нехай буде для Пелле!

Таким чином Пелле дісталася власна ялиночка у власному кутку. Біргітта повісила на неї замість різдвяних карамельок три салаки. Пелле походжав біля ялинки й ласо облизувався. Салака завжди дуже смачна, однак він її не з'їв — о, нехай повисить, хоча б до вечора.

Ум'явши свій різдвяний обід — шматочок сушеної тріски й миску рисової каші, Пелле вийшов трохи прогулятися. Зненацька навпроти нього постав живий-живісінький гном, що ховався за великим каменем. На гномові була червона шапка й біла борода, гейби так, як і годиться.

— Гулігу, — привітався гном. — Будь здоровий з Різдвом і з Новим роком!

— Дякую за вітання, — відповів Пелле. — Щасливо відсвяткувати!

— Увечері всі тутешні гноми влаштовують на рудні грандіозне свято гномів, — правив далі гном. — Ось вони й послали мене запросити тебе на свято.

— А там страшно? — спитав Пелле.

— Страшно? — хмикнув гном. — Хіба ти не знаєш, що гноми не страшні. Серед гномів немає лиходіїв. Усі вони добрі.

— Та я побоюся ваших борід, — зізнався Пелле.

— У всіх гномів борода гарні, — сказав гном.

— Мені здається, що твоя борода якась крива, — мовив Пелле.

— Бо ти схилив голову, — сказав гном. — То ти підеш зі мною на свято? Там передбачається безліч приємних несподіванок.

— О, як цікаво, — мовив Пелле. — Якщо ти обіцяєш, що це не страшно, то піду.

— Звісно, обіцяю, — відповів гном. — Ну ж бо, гайда!

* * *

— Я зроду не бачив у гномів таких зелених блискучих очей, як у тебе, — зізнався Пелле.

— Хіба ти раніше бачив, які в них очі? — спитав гном.

— Ні, мабуть, не бачив, — відповів Пелле.

— Отож-то, — мовив гном.

Вони дісталися до старої рудні в лісі. У темряві зблиснуло кілька зелених очей — напевно, очі гномів, бо коли Пелле підійшов ближче, то помітив на всіх червоні шапки й білі бороди.

— Ну ось, тут ми, гноми, й живемо, — сказав гном-провідник. — Правда ж, у нас затишна рудня?

— Та-ак, — згодився Пелле, а сам подумав: «Дивно, він чимось схожий на Монса, хоча чого б це Монс був тут, якщо він удома, та й у Монса немає бороди».

Двоє гномів голосно хихикнули, й гном-верховода, вліпивши кожному по ляпасові, сказав:

— Ми тут зібралися на свято. За давнім звичаєм наше свято починається хороводом. Та оскільки ти не гном, тобі треба зайти в середину кола.

— А можна мені стати в коло в червоному банті? — засміявся Пелле.

— Можна, — відповів гном.

Проте гноми стали колом і повели танок навколо Пелле, а гном-верховода ще й заспівав. І був то, далебі, не гарний гномський спів, а, можеш собі уявити! — хтозна-колишня зловтішна пісенька:

Ви бачили коли

безхвостого кота?

Навіки він, сірома,

зостався без хвоста!

Ну, а в нас хвости довгенькі

й танці наші веселенькі.

Тож проженім подалі

безхвостого кота.

А далі йшла ще й цілком нова строфа:

Що за потворний вид

в безхвостого кота!

Ми красені, а він —

то ж просто сміхота.

В нас і борода, й шапки,

ми танцюєм залюбки,

та не пустимо до танцю

безхвостого кота!

Пелле вже замалим не заплакав, коли помітив те, чого не бачив досі: всі гноми мали хвости!

Нараз Пелле осмілів і гукнув:

— Егей! Може, це й смішно, що кіт не має хвоста, та, мабуть, куди смішніше, якщо його має гном. Хвости є у тролів, та їх ніколи не буває у гномів.

— А він каже чисту правду, — мовив Рікард із Рікомберга, стягнувши з себе бороду. — Ми про це не подумали!

— Тепер твоя борода ще кривіша, Монсе, — сказав Пелле, бо ж помітив, що перший гном був ніхто інший, як Монс!

Монс просто аж нетямився від люті.

— Як це ви тут опинилися? — спитав Пелле.

— Шкільна екскурсія, — відповів Біл.

— Екскурсійна школа, — додав Бул.

— По кроні з носа, — докинув Мурре зі Скугстібле.

— Ну й дундуки! — скрикнув Монс. — Хіба з вами можна їздити на шкільні екскурсії?! Додому я повертатимуся сам, а ви з цієї рудні вибирайтесь, як самі знаєте!

Поки Монс тупав туди-сюди лапами, то Гуллан з Аркадії, стоячи позад нього, злегка його пхнула, й він полетів сторч головою у великий пролом рудні!

— Допоможі-іть! — заволав Монс. — Я падаю! Падаю!

— Падаю! — повторила луна.

Лиходій Монс опинився аж на самому дні рудні! Коти стояли край пролому й зацікавлено дивилися вниз.

— Тепер у нього не крона, а справжня валюта, — сказав Мурре зі Скугстібле.

— Усім вам щасливого Різдва! — гукнув Пелле Безхвостий і дременув додому — до своєї ялинки з салакою.

* * *

notes

Примітки

1

Слова dreng — хлопчик (данською) і drang — наймит (шведською) звучать майже однаково. (Тут і далі примітки перекладача).

2

Слова flode (данською) — вершки і flote (шведською) — поплавець звучать майже однаково.

3

Тут вигадане слово кіссінг асоціюється з прізвищем Квіслінг, що в роки Другої світової війни став зрадником норвезького народу. Відтоді Квіслінг є символом зради.

4

Dronningen — королева (данською), а Drottningen — королева (шведською).

5

Данською мовою слово сад вимовляється так, як шведською море — have.

